

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 306 บริษัทในปี พ.ศ. 2546-2548 ไม่รวมกลุ่มธนาคาร บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัย บริษัทประกันชีวิตและหน่วยลงทุน ตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (MAI) และกลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ โดยจำแนกออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร (กลุ่ม 1)	จำนวน 38 บริษัท
2. กลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค (กลุ่ม 2)	จำนวน 37 บริษัท
3. กลุ่มวัสดุก่อสร้างและสินค้าอุตสาหกรรม (กลุ่ม 4)	จำนวน 42 บริษัท
4. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง (กลุ่ม 5)	จำนวน 67 บริษัท
5. กลุ่มทรัพยากร (กลุ่ม 6)	จำนวน 15 บริษัท
6. กลุ่มบริการ (กลุ่ม 7)	จำนวน 70 บริษัท
7. กลุ่มเทคโนโลยี (กลุ่ม 8)	จำนวน 37 บริษัท

กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในทั้งหมดจำนวน 302 บริษัท โดยไม่รวมบริษัทมหาชนที่ตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน มีความแตกต่างของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีจากบริษัทโดยทั่วไป เพราะสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นหน่วยงานของทางราชการจำนวน 4 บริษัท จึงไม่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดสอบตามตัวแบบจำลองของการศึกษาในครั้งนี้

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผล

ในการศึกษานี้อาศัยพื้นฐานแบบจำลองที่เสนอโดย Carcello , Hermanson , Neal และ Riley (2002) ที่ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีกับสัดส่วนของกรรมการอิสระ แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้แตกต่างจากของ Gul , Tsui และ Chen. (1998) โดยเพิ่มตัวแปรการกำกับดูแลกิจการ คือ สัดส่วนของการมีกรรมการที่เป็นเครือญาติ เนื่องจากบริษัทจดทะเบียนไทยส่วนใหญ่มักจะเป็นบริษัทที่มีพื้นฐานมาจากบริษัทครอบครัว คณะกรรมการบริษัทโดยส่วนใหญ่มักจะเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกัน และงานวิจัยของ Tsui , Jaggi และ Gul (2001) ได้เพิ่มตัวแปรการกำกับดูแลกิจการคือ การควบคุมตำแหน่งของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการมีผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี สำหรับตัวแปรระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ เพื่อให้สอดคล้องกับความโปร่งใสตามแนวคิดเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีแบบจำลองได้ดังนี้

$$FEE = \beta_0 + \beta_1 DUAL + \beta_2 IND + \beta_3 PFM + \beta_4 DISC + \beta_5 SIZE + \beta_6 INVEREC + \beta_7 AUDIT + \beta_8 CR + \beta_9 DAC + \beta_{10} INDUSTRY + \varepsilon$$

โดย

ตัวแปรตาม (Dependent variables)

FEE = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท (Audit fees)

ตัวแปรอิสระ (Independent variables)

DUAL = การควบคุมตำแหน่งของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ (Duality)

IND = สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัทของบริษัท (Proportion of independent directors)

PFM = สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัทของบริษัท (Proportion of family members in the board)

DISC = ระดับของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการของบริษัท (Disclosure of Corporate Governance)

ตัวแปรควบคุม (Control variables)

SIZE = ขนาดของบริษัท

INVEREC = อัตราส่วนของสินค้าคงเหลือบวกกับลูกหนี้การค้าหารด้วยสินทรัพย์รวมของบริษัท

AUDIT = ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัท

CR = สภาพคล่องของบริษัท

DAC = รายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท

INDUSTRY = ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัท

3.2.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย สิ่งพิมพ์ บทความ และตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากเว็บไซต์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) โดยการปรับข้อมูลในงบการเงินก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพราะในแต่ละบริษัทนั้นมักกำหนดนโยบายทางการบัญชีที่แตกต่างกันตามแต่แนวทางเลือกปฏิบัติของมาตรฐานการบัญชีแต่ละฉบับ จึงเป็นไปได้ว่าผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่แตกต่างกันของบริษัทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง อาจส่งผลให้ผลการวิจัยที่ได้มีความสับสนหรือไม่ถูกต้องนัก ดังนั้นเพื่อลดผลกระทบดังกล่าว จึงต้องมีการปรับปรุงบางรายการในงบการเงิน เพื่อให้ข้อมูลในงบการเงินของทุกบริษัทเป็นมาตรฐานเดียวกันก่อนที่จะนำข้อมูลมาใช้ ซึ่งมาตรฐานการบัญชีที่มีผลกระทบต่อการวิจัยในครั้งนี้ คือ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 เรื่องที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ กำหนดแนวทางเลือกให้บริษัทสามารถแสดงราคาที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ที่ตีใหม่ได้ ซึ่งราคาที่ตีใหม่หมายถึงราคายุติธรรม (Fair value) แสดงว่าจำนวนสินทรัพย์ที่เปลี่ยนแปลงไปอาจทำให้เข้าใจเป็นว่าเกิดจากการดำเนินงานที่แท้จริง แล้วเกิดจากการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ ดังนั้นเพื่อให้ทุกบริษัทเป็นมาตรฐานเดียวกันหมดจึงต้องปรับปรุงรายการที่เกิดจากการตีราคาสินทรัพย์ใหม่ในงบการเงินที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้เสมือนว่าไม่เคยมีการตีราคามาก่อน และเนื่องจากผู้วิจัยใช้ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทใหญ่ จึงทำให้ต้องมีการปรับสินทรัพย์รวมโดยหักเงินลงทุนในบริษัทร่วม/บริษัทย่อย และผู้วิจัยจะมีการตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ทำกรเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ อีกครั้งหนึ่ง โดยจะทำการตรวจสอบและเปรียบเทียบข้อมูลที่ทำกรรวบรวมจากแหล่งข้อมูล และแหล่งอ้างอิงอื่นๆ ประกอบกัน ก่อนจะนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้ไปคำนวณตามตัวแบบจำลองโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของการวิเคราะห์ด้วย Multiple Regression Analysis โดยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square : OLS)

3.2.2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปรตาม

FEE = ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี (Audit Fees)

การเก็บข้อมูลค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีโดยดูจากค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท ซึ่งไม่รวมค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทย่อย สามารถคำนวณได้จาก Logarithm ของค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท

ตัวแปรอิสระ

DUAL = การควมรวมตำแหน่งของประธานกรรมการกับ กรรมการผู้จัดการ (Duality)

การเก็บข้อมูลโดยดูจากตำแหน่งของผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียน โดยแบ่งออกเป็น 2 ค่าดังนี้

มีการควมรวมตำแหน่งของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ โดยกำหนดค่าเป็น 1
ไม่มีการควมรวมตำแหน่งของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการโดยกำหนดค่าเป็น 0

IND = สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท
(Proportion of independent directors)

เก็บข้อมูลสัดส่วนของกรรมการอิสระโดยคำนวณได้จากอัตราส่วนของกรรมการอิสระใน คณะกรรมการบริษัททั้งหมดของบริษัท

PFM = สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการ
บริษัท (Proportion of family members in the board)

เก็บข้อมูลสัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติโดยคำนวณได้จากอัตราส่วนของกรรมการที่มีนามสกุลเดียวกัน หรือหลายนามสกุลที่เหมือนกันของกรรมการในคณะกรรมการทั้งหมดของบริษัท หรือมีความเกี่ยวพันในลักษณะเครือญาติทางสายโลหิต และตามกฎหมาย

DISC = ระดับของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ (Disclosure of Corporate Governance)

เก็บข้อมูลระดับของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการโดยนับจำนวนหลักการกำกับดูแลกิจการที่บริษัทจดทะเบียนเปิดเผย นำมาคำนวณเป็นสัดส่วนจากจำนวนหลักการกำกับดูแลกิจการจำนวน 15 ข้อ

ตัวแปรควบคุม

SIZE = ขนาดของบริษัท

แทนด้วยตัวแปร SIZE ซึ่งใช้วัดขนาดของบริษัท โดยคำนวณได้จาก Logarithm ของยอดสินทรัพย์รวมของงบเฉพาะของบริษัทหักด้วยเงินลงทุนในบริษัทรวม / บริษัทย่อย

INVEREC = อัตราส่วนของสินค้าคงเหลือบวกกับลูกหนี้การค้าหารด้วยสินทรัพย์รวมของบริษัท

แทนด้วยตัวแปร INVREC ซึ่งใช้วัดอัตราส่วนของสินค้าคงเหลือบวกกับลูกหนี้การค้าหารด้วยสินทรัพย์รวมของบริษัท โดยคำนวณได้จากอัตราส่วนของสินค้าคงเหลือบวกกับลูกหนี้การค้าต่อสินทรัพย์รวม

AUDIT = ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี

แทนด้วยตัวแปร AUDIT ซึ่งใช้วัดประเภทของสำนักงานสอบบัญชีของบริษัท โดยเก็บข้อมูลดูจากประเภทของสำนักงานสอบบัญชี แบ่งออกเป็น 2 ค่าดังนี้

ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ (Big4) โดยกำหนดค่าเป็น 1

ประเภทของสำนักงานสอบบัญชีขนาดเล็ก (Non-Big4) โดยกำหนดค่าเป็น 0

CR = สภาพคล่องของบริษัท

แทนด้วยตัวแปร CR ซึ่งใช้วัดสภาพคล่องของบริษัท โดยคำนวณได้จากอัตราส่วนสินทรัพย์หมุนเวียนต่อหนี้สินหมุนเวียน

DAC = รายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท

แทนด้วยตัวแปร DAC ซึ่งใช้วัดรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารของบริษัท โดยคำนวณได้จากรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจจาก Modified Jones model ซึ่งการวัดรายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารคำนวณจากการนำรายการคงค้างทั้งหมด (Total accruals: TA) หักด้วยรายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ (Nondiscretionary accruals : NDA) และในการประมาณค่ารายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจนั้นใช้ตัวแบบสมการปรับปรุงของ Jones (Modified Jones model) เนื่องจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตพบว่าตัวแบบสมการปรับปรุงของ Jones นั้นเป็นตัวแบบที่ดีที่สุดระหว่างตัวแบบอื่น ๆ ที่ใช้กันอยู่ทั่วไป (Dechow et al. 1995 ; Guay et al. 1996 ; Chung et al. 2005)

1. คำนวณรายการคงค้างทั้งหมด ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องถึงความแตกต่างของวิธีการคำนวณทั้ง 2 วิธี งานวิจัยนี้จึงใช้การคำนวณรายการคงค้างทั้ง 2 วิธี ได้แก่

1.1 รายการคงค้างทั้งหมด คำนวณจากแนวคิด Balance sheet approach

$$TA_{t-1} = \Delta CA_{t-1} - \Delta CASH_{t-1} - \Delta CL_{t-1} + \Delta DCL_{t-1} - DEP_{t-1}$$

1.2 รายการคงค้างทั้งหมด คำนวณจากแนวคิด Cash-flow-based approach

$$TA_{t-1} = NI_{t-1} - CFO_{t-1}$$

โดยที่

ΔCA = การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์หมุนเวียน

$\Delta CASH$ = การเปลี่ยนแปลงของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

ΔCL = การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินหมุนเวียน

ΔDCL = การเปลี่ยนแปลงของหนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี

DEP = ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

NI = กำไรก่อนรายการพิเศษ

CFO = กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

ดังนั้นผู้วิจัยเลือกวิธีคำนวณรายการคงค้างทั้งหมด โดยใช้แนวคิด Cash-flow-based approach เพราะกำไรสุทธิได้รวมรายการคงค้างและกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

2. นำผลจากการคำนวณรายการคงค้างทั้งหมดในขั้นตอนที่ 1 มาใส่ในสมการถดถอยต่อไปนี้เพื่อคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์

$$\frac{TA_{t-1}}{A_{t-2}} = \alpha_1(1/A_{t-2}) + \alpha_2[(\Delta REV_{t-1} - \Delta REC_{t-1})/A_{t-2}] + \alpha_3(PPE_{t-1}/A_{t-2}) + \varepsilon_{t-1}$$

3. คำนวณหารายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจ โดยนำค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาใส่ในสมการถดถอยดังต่อไปนี้

$$NDA_{t-1} = \alpha_1(1/A_{t-2}) + \alpha_2[(\Delta REV_{t-1} - \Delta REC_{t-1})/A_{t-2}] + \alpha_3(PPE_{t-1}/A_{t-2})$$

โดยที่

ΔREV = การเปลี่ยนแปลงของรายได้ค่าขาย

ΔREC = การเปลี่ยนแปลงของลูกหนี้การค้า

PPE = ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์สุทธิ

A_{t-2} = สินทรัพย์รวม ณ ปีที่ t-2

4. คำนวณหารายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหารได้ดังนี้

$$DAC_{t-1} = \frac{TA_{t-1}}{A_{t-2}} - NDA_{t-1}$$

INDUSTRY = ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัท

แทนด้วยตัวแปร INDUSTRY ซึ่งใช้วัดประเภทอุตสาหกรรมของบริษัท โดยเก็บข้อมูลดูจากประเภทของอุตสาหกรรม แบ่งออกเป็น 2 ค่าดังนี้

บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ระบุไว้ โดยกำหนดค่าเป็น 1

บริษัทที่ไม่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ระบุไว้ โดยกำหนดค่าเป็น 0

3.3 การตั้งสมมติฐาน

การตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีดังนี้

1. สมมติฐานเกี่ยวกับการรวบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ

เนื่องจากหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีนั้นได้มองว่าการรวมตำแหน่งของกรรมการและผู้บริหารนั้นควรมีการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่และบทบาทให้ชัดเจน ถ้าหากทั้ง 2 ตำแหน่งเป็นบุคคลเดียวกัน จะทำให้การทำงานไม่มีการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นการที่บริษัทมีการรวมตำแหน่งของกรรมการและผู้บริหารไว้ด้วยกัน จะมีผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมากกว่าบริษัทที่มีการแบ่งแยกตำแหน่ง ในการศึกษานี้จึงมีสมมติฐานว่าการรวมตำแหน่งจะส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

H_{0a} : การรวบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ ไม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

H_{1a} : การรวบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

2. สมมติฐานเกี่ยวกับสัดส่วนกรรมการอิสระ

เนื่องจากปัญหาความขัดแย้งในการบริหารบริษัทนั้นสามารถควบคุมปัญหาส่วนหนึ่งโดยมีการถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างกรรมการที่เป็นผู้บริหาร และกรรมการที่ไม่ได้เป็นผู้บริหารงานนั้น ซึ่งการมีสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระสูง จะเป็นการช่วยถ่วงดุลอำนาจในการทำงานของคณะกรรมการบริษัท และดูแลควบคุมไม่ให้คณะกรรมการคนใดคนหนึ่งใช้อำนาจในการกำหนดนโยบายการทำงานของบริษัท เป็นการช่วยกระจายอำนาจของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลภายใน และคานอำนาจในการทำงานของกรรมการแต่ละคน รวมถึงดูแลไม่ให้เกิดการทำงานของฝ่ายบริหารอยู่ภายใต้อำนาจของกรรมการคนใดคนหนึ่ง ในการศึกษานี้จึงมีสมมติฐานว่าคณะกรรมการอิสระส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางตรงข้าม ดังนี้

H_{0b} : สัดส่วนของกรรมการอิสระ ไม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

H_{1b} : สัดส่วนของกรรมการอิสระ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

3. สมมติฐานเกี่ยวกับกรรมการที่เป็นเครือญาติ

เนื่องจากโครงสร้างการถือหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย ส่วนใหญ่มักจะเป็นบริษัทที่มีพื้นฐานมาจากบริษัทครอบครัว จึงทำให้การถือหุ้น และอำนาจการบริหารในบริษัทมักจะกระจุกตัวในสมาชิกของครอบครัวเดียวกัน ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวก็เอื้อให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่สามารถดำเนินการในลักษณะเอาเปรียบ ผู้ลงทุนภายนอกได้ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเองมากกว่าผู้ลงทุนภายนอก ทำให้เกิดความไม่โปร่งใสในการทำงาน และการที่มีกรรมการที่เป็นเครือญาติ ทำให้คณะกรรมการทำงานได้ไม่ดี จึงส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางเดียวกันดังนี้

H_{0c} : สัดส่วนของการมีกรรมการที่เป็นเครือญาติ ไม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

H_{1c} : สัดส่วนของการมีกรรมการที่เป็นเครือญาติ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

4. สมมติฐานเกี่ยวกับระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ

เนื่องจากการที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดให้มีการเผยแพร่หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 40 ข้อ โดยได้เลือกหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีขั้นเริ่มแรกที่ควรปฏิบัติ 15 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางให้บริษัทจดทะเบียนได้ปฏิบัติ อันเป็นมาตรการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการกำกับดูแลกิจการที่ดีในตลาดหุ้นไทย การเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนและผู้ถือหุ้น แสดงถึงความโปร่งใสในการบริหารงานของบริษัทและทำให้นักลงทุนเกิดความเชื่อมั่น จึงส่งผลต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางตรงข้าม ดังนี้

H_{0d} : สัดส่วนของระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ ไม่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

H_{1d} : สัดส่วนของระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับ ค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี

จากสมมติฐานข้างต้นสามารถสรุปข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรที่จะใช้ในการทดสอบสมมติฐานที่ได้คาดการณ์ไว้ทั้งตัวแปรอิสระ คือ การกำกับดูแลกิจการ และตัวแปรควบคุม รวมทั้งรายละเอียดต่างๆ ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 สรุปข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ ตัวแปรควบคุม และทิศทางของความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่ได้คาดการณ์ไว้

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ตัววัด	ทิศทางของความสัมพัทธ์กับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีที่คาดการณ์ไว้
ตัวแปรอิสระ			
การควบคุมตำแหน่งของประธานกรรมการกับกรรมการผู้จัดการ	DUAL	1 = ควบคุมตำแหน่ง 0 = ไม่ควบคุมตำแหน่ง	+
สัดส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท	IND	อัตราส่วนของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท	-
สัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัท	PFM	อัตราส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการทั้งคณะ	+
ระดับการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ	DISC	อัตราส่วนของการเปิดเผยข้อมูลการกำกับดูแลกิจการ	-
ตัวแปรควบคุม			
ขนาดของบริษัท	SIZE	Logarithm ของสินทรัพย์รวม	+
อัตราส่วนของสินค้าคงเหลือบวกกับลูกหนี้การค้าหารด้วยสินทรัพย์รวม	INVEREC	อัตราส่วนของสินค้าคงเหลือบวกกับลูกหนี้การค้าหารด้วยสินทรัพย์รวม	+
ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี	AUDIT	ประเภทของสำนักงานสอบบัญชี	+
สภาพคล่องของบริษัท	CR	สินทรัพย์หมุนเวียน / หนี้สินหมุนเวียน	-
รายการคงค้างตามดุลยพินิจของผู้บริหาร	DAC	รายการคงค้างจากการดำเนินธุรกิจจาก Modified Jones model	+
ประเภทอุตสาหกรรมของบริษัท	INDUSTRY	1 = บริษัทที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ระบุไว้ 0 = บริษัทที่ไม่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ระบุไว้	ไม่มี

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional Data) ในปี พ.ศ. 2546-2548 จากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงานของบริษัท กองทุน ธุรกิจขนาดกลาง (MAI) และบริษัทมหาชนที่ตรวจสอบโดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน โดยจะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคทางสถิติ คือ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Ordinary Least Square (OLS) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัท

วิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการทางสถิติที่เลือกใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และวิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยเทคนิคทางสถิติดังกล่าวเพื่อดูว่าความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลกิจการกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีในทิศทางเดียวใดและอยู่ในระดับใด ซึ่งมีทฤษฎีทางสถิติที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis)

ซึ่งเป็นการวัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัวนั้น และทดสอบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติหรือไม่ และมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด เนื่องจากมีข้อกำหนดในการวิเคราะห์การถดถอยว่าตัวแปรอิสระจะต้องไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่ในทางปฏิบัติมักพบว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเอง ซึ่งการที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองจะทำให้เกิดปัญหาที่เรียกว่า Multicollinearity การเกิดปัญหาจะมากหรือน้อยนั้นจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ถ้าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันมากปัญหา Multicollinearity จะมากน้อย การเกิดปัญหาดังกล่าวจะมีผลให้สมการถดถอยไม่ถูกต้อง ดังนั้นจึงต้องทำการวิเคราะห์คู่สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สามารถประมาณได้ด้วยค่าคงที่ r (Correlation Coefficient : r คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ)

ซึ่งระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพิจารณาได้จากค่า r ที่มีความหมายดังต่อไปนี้

1. ค่า r มีเครื่องหมาย + แสดงว่า X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน คือ ถ้าค่า X เพิ่ม Y จะเพิ่ม แต่ถ้า X ลด Y ก็จะลดลงด้วย
2. ค่า r มีเครื่องหมาย - แสดงว่า X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน คือ ถ้าค่า X เพิ่ม Y จะลดลง แต่ถ้า X ลด Y ก็จะเพิ่ม
3. ถ้า r มีค่าเข้าใกล้ 1 หมายถึง X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันมาก
4. ถ้า r มีค่าเข้าใกล้ -1 หมายถึง X และ Y มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกัน และมีความสัมพันธ์กันมาก
5. ถ้าค่า $r = 0$ แสดงว่า X และ Y ไม่มีความสัมพันธ์กัน
6. ถ้าค่า r เข้าใกล้ 0 แสดงว่า X และ Y มีความสัมพันธ์กันน้อย

2. การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ความถดถอยที่อยู่ในรูปเชิงเส้น วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป กับตัวแปรตาม เพื่อนำสมการถดถอยที่ได้ไปประมาณหรือพยากรณ์ค่าตัวแปรตาม เมื่อทราบค่าตัวแปรอิสระ โดยที่ตัวแปรตามจะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ส่วนตัวแปรอิสระสามารถเป็นได้ทั้งตัวแปรเชิงปริมาณและตัวแปรเชิงกลุ่ม และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด ถ้าตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันมากแสดงว่าถ้าตัวแปรอิสระมีค่าเปลี่ยนแปลงไปจะมีผลกระทบต่อค่าของตัวแปรตามเป็นอย่างมาก

สำหรับการวิเคราะห์ในส่วนการทดสอบยืนยัน (Sensitivity Analysis)¹ เป็นการวิเคราะห์ในส่วนการทดสอบยืนยันโดยการเปลี่ยนค่าของตัวแปรในแบบจำลอง เพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่าผลลัพธ์ที่ได้จากสมการแบบโครงสร้างจะขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยการเปลี่ยนค่าของตัวแปรดังกล่าว เช่น การเปลี่ยนวิธีการเก็บข้อมูลในงบการเงิน โดยการไม่ปรับข้อมูลในงบการเงินก่อนนำข้อมูลมาวิเคราะห์

¹การทดสอบยืนยันหรือการวิเคราะห์การประเมินในแง่ของความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) เป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพของสมการแบบโครงสร้างที่สำคัญ เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบความมีประสิทธิภาพ (Robustness) และความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์